

VYRŲ IR MOTERŲ LYGYBĖ

Vyrų ir moterų lygybė yra vienas iš Europos Sąjungos tikslų. Bėgant laikui prie šio principo stiprinimo ir įgyvendinimo ES prisidėta teisės aktais, teismų praktika ir Sutarčių pakeitimais. Europos Parlamentas visuomet karštai gynė vyrų ir moterų lygybės principą.

TEISINIS PAGRINDAS

Nuo 1957 m. Europos sutartyse (šiandien – Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (toliau – SESV) 157 straipsnis) įtvirtintas principas, pagal kurį moterims ir vyrams už vienodą darbą turi būti mokamas vienodas užmokestis. Pagal SESV 153 straipsnį ES, spręsdama užimtumo klausimus, gali imtis veiksnių daugiau lygių galimybių ir vienodo požiūrio sričių, atitinkamai SESV 157 straipsnis leidžia imtis pozityvių veiksnių moterims įgalinti. Be to, remiantis SESV 19 straipsniu, galima priimti teisės aktus dėl kovos su visų formų diskriminacija, įskaitant dėl lyties. Remiantis SESV 79 ir 83 straipsniais priimti teisės aktai dėl kovos su prekyba žmonėmis, pirmiausia moterimis ir vaikais. Remiantis SESV 168 straipsniu pagal Teisių, lygybės ir pilietybės programą, be kita ko, finansuojamos priemonės, kuriomis prisidedama prie smurto prieš moteris panaikinimo.

TIKSLAI

ES pagrįsta vertybių, įskaitant lygybę, rinkiniu, todėl ji skatina lyčių lygybę (Europos Sąjungos sutarties (toliau – ES sutartis) 2 straipsnis ir 3 straipsnio 3 dalis). Šie tikslai įtvirtinti ir ES pagrindinių teisių chartijos 21 straipsnyje. Be to, pagal SESV 8 straipsnį ES pavesta naikinti nelygybę ir skatinti vyrų ir moterų lygybę visose veiklos srityse (ši samprata taip pat žinoma kaip lyčių aspekto integravimas). Prie Tarpvyriausybinių konferencijos, kurioje priimta Lisabonos sutartis, Baigiamojo akto pridėtoje Deklaracijoje Nr. 19 ES ir valstybės narės įsipareigojo „kovoti su bet kokio pobūdžio smurtu šeimoje[...], siekdamos užkirsti kelią šiai nusikalstamai veikai ir bausti už ją bei padėti aukoms ir jas ginti“.

LAIMĖJIMAI

A. Pagrindiniai teisės aktai

ES teisės aktai, kurių dauguma priimti pagal įprastą teisėkūros procedūrą:

- 1978 m. gruodžio 19 d. [Tarybos direktyva 79/7/EEB](#) dėl vienodo požiūrio į vyrus ir moteris principo nuoseklaus įgyvendinimo socialinės apsaugos srityje;

- 1992 m. spalio 19 d. [Tarybos direktyva 92/85/EEB](#) dėl priemonių, skirtų skatinti, kad būtų užtikrinta geresnė nėščių ir neseniai pagimdžiusių arba maitinančių krūtimi darbuotojų sauga ir sveikata, nustatymo;
- 1997 m. gruodžio 15 d. [Tarybos direktyva 97/81/EB](#) dėl Bendrojo susitarimo dėl darbo ne visą darbo dieną, kurį sudarė Europos pramonės ir darbdavių konfederacijų sąjunga (UNICE), Europos įmonių, kuriose dalyvauja valstybė, centras (CEEP) ir Europos profesinių sąjungų konfederacija (ETUC);
- 2000 m. birželio 29 d. [Tarybos direktyva 2000/43/EB](#), įgyvendinančia vienodo požiūrio principą asmenims nepriklausomai nuo jų rasės arba etninės priklausomybės (Rasinės lygybės direktyva), draudžiama diskriminacija dėl rasinės ar etninės kilmės įvairiose srityse, įskaitant užimtumą, socialinę apsaugą ir socialines lengvatas, švietimą, visuomenei prieinamas prekes ir paslaugas, pavyzdžiui, būstą;
- 2000 m. lapkričio 27 d. [Tarybos direktyva 2000/78/EB](#), nustatanti vienodo požiūrio užimtumo ir profesinėje srityje bendruosius pagrindus;
- 2004 m. gruodžio 13 d. [Tarybos direktyva 2004/113/EB](#), įgyvendinanti vienodo požiūrio į moteris ir vyrus principą dėl galimybės naudotis prekėmis bei paslaugomis ir prekių tiekimo bei paslaugų teikimo;
- 2006 m. liepos 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos [direktyva 2006/54/EB](#) dėl moterų ir vyrų lygių galimybių ir vienodo požiūrio į moteris ir vyrus užimtumo bei profesinės veiklos srityje principo įgyvendinimo (nauja redakcija);
- 2010 m. kovo 8 d. [Tarybos direktyva 2010/18/ES](#), įgyvendinanti patikslintą Bendrąjį susitarimą dėl vaiko priežiūros atostogų ir panaikinanti Direktyvą 96/34/EB;
- 2010 m. liepos 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos [direktyva 2010/41/ES](#) dėl vienodo požiūrio į savarankiškai dirbančius vyrus ir moteris principo taikymo, kuria panaikinama Tarybos direktyva 86/613/EEB;
- 2011 m. balandžio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos [direktyva 2011/36/ES](#) dėl prekybos žmonėmis prevencijos, kovos su ja ir aukų apsaugos, pakeičianti Tarybos pamatinį sprendimą 2002/629/TVR;
- 2011 m. gruodžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos [direktyva 2011/99/ES](#) dėl Europos apsaugos orderio;
- 2012 m. spalio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos [direktyva 2012/29/ES](#), kuria nustatomi būtiniausi nusikaltimų aukų teisių, paramos joms ir jų apsaugos standartai ir kuria pakeičiamas Tarybos pamatinis sprendimas 2001/220/TVR;
- 2019 m. birželio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos [direktyva \(ES\) 2019/1158](#) dėl tėvų ir prižiūrinčiųjų asmenų profesinio ir asmeninio gyvenimo pusiausvyros, kuria panaikinama Tarybos direktyva 2010/18/ES;
- 2022 m. lapkričio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos [direktyva \(ES\) 2022/2381](#) dėl biržinių bendrovių direktorių pareigas einančių asmenų lyčių pusiausvyros gerinimo ir susijusių priemonių;

- 2023 m. gegužės 10 d. Europos Parlamento ir Tarybos [direktyva \(ES\) 2023/970](#), kuria, nustatant darbo užmokesčio skaidrumo ir vykdymo užtikrinimo mechanizmus, griežčiau taikomas vienodo vyrų ir moterų darbo užmokesčio už vienodą arba vienodos vertės darbą principas.

B. Europos Sąjungos Teisingumo Teismo (ESTT) praktikos pokyčiai

Teisingumo Teismas atliko svarbų vaidmenį skatinant vyrų ir moterų lygybę. Šiuo klausimu buvo priimta nemažai svarbių sprendimų:

- [1976 m. balandžio 8 d. sprendimas byloje Defrenne II \(byla 43/75\)](#): ESTT pripažino tiesioginį vienodo užmokesčio vyrams ir moterims principo poveikį ir konstatavo, kad šis principas taikomas ne tik tada, kai veiksmus vykdo viešosios institucijos, bet ir visų susitarimų, skirtų mokamam darbui kolektyviai reglamentuoti, atvejais;
- [1986 m. gegužės 13 d. sprendimas byloje Bilka \(byla C-170/84\)](#): ESTT konstatavo, kad taikant priemonę, pagal kurią ne visą darbo dieną dirbantiems darbuotojams užkertamas kelias naudotis profesinės pensijos sistema, yra netiesiogiai diskriminuojama, taigi, tais atvejais, kai ją taikant poveikį patiria daug daugiau moterų nei vyrų, prieštaraujama buvusiam Europos ekonominės bendrijos steigimo sutarties 119 straipsniui, nebent būtų galima įrodyti, kad toks draudimas pateisinamas objektyviai pagrįstais, su jokia diskriminacija dėl lyties nesusijusiais veiksniais;
- [1990 m. gegužės 17 d. sprendimas byloje Barber \(byla C-262/88\)](#): ESTT nusprendė, kad bet kurio pobūdžio profesinė pensija yra užmokestis, kaip apibrėžta buvusiam 119 straipsnyje, taigi, jai taikytinas vienodo požiūrio principas. ESTT konstatavo, kad vyrai turėtų turėti galimybę pasinaudoti savo teisėmis gauti pensiją arba našlio pensiją sulaukę tokio pat amžiaus, kaip ir jų kolegės moterys;
- [1997 m. lapkričio 11 d. sprendimas byloje Marschall \(byla C-409/95\)](#): ESTT pareiškė, kad nacionalinės teisės nuostata, pagal kurią reikalaujama pirmenybę teikti moterų kandidačių paaukštinimui tais atvejais, kai sektoriuje yra mažiau moterų nei vyrų („pozityvioji diskriminacija“), neprieštaruoja Bendrijos teisės aktams, jei šis pranašumas negalioja savaime, o vyrų kandidatūros turi būti svarstomos jiems *a priori* neužkertant kelio kandidatuoti;
- [2011 m. kovo 1 d. sprendimas byloje Test Achats \(byla C-236/09\)](#): ESTT paskelbė Tarybos direktyvos 2004/113/EB 5 straipsnio 2 dalį negaliojančia, nes ji prieštaravo vienodo požiūrio į vyrus ir moteris principui, kiek tai susiję su galimybe įsigyti prekių ir paslaugų ir tiekti prekes arba teikti paslaugas. Todėl ta pati aktuarinio skaičiavimo sistema turi būti taikoma vyrams ir moterims draudimo įmokoms ir išmokoms nustatyti;
- [2018 m. gegužės 31 d. sprendimas byloje Korwin-Mikke \(bylos T-770/16 ir T-352/17\)](#): ESTT nusprendė panaikinti nuobaudas, kurias Parlamentas skyrė Lenkijos kraštutinių dešiniųjų pažiūrų Europos Parlamento nariui Januszui Korwin-Mikke'ui;
- [2019 m. gegužės 8 d. sprendimas byloje Violeta Villar Láz\(C-161/18\)](#): ESTT konstatavo, kad Ispanijos teisės aktai dėl ne visą darbo dieną dirbančių darbuotojų

senatvės pensijų apskaičiavimo prieštarauja ES teisei, jei nustatoma, kad jie yra ypač nepalankūs darbuotojoms moterims;

- [2019 m. gegužės 8 d. sprendimas byloje Praxair \(byla C-486/18\)](#): ESTT pareiškė, kad išėitinės išmokos už darbuotojo, kuris yra vaiko priežiūros atostogose dalį darbo dienos, atleidimą iš darbo ir perkvalifikavimą turi būti apskaičiuojamos remiantis darbo užmokesčiu už visą darbo dieną. Dėl prieštaringų nacionalinės teisės aktų atsiranda netiesioginė diskriminacija dėl lyties;
- [2019 m. spalio 7 d. sprendimas byloje Safeway \(byla C-171/18\)](#): ESTT priėmė sprendimą dėl pensijų išmokų suvienodinimo pagal profesinių pensijų sistemą;
- [2019 m. rugsėjo 18 d. sprendimas byloje Ortiz Mesonero \(byla C-366/18\)](#): atsisakoma suteikti leidimą tėvui dirbti pamainomis, kad būtų galima geriau rūpintis savo vaikais. ESTT nusprendė, kad direktyvos šiuo atveju netaikomos ir kad jose nėra nuostatos, pagal kurią valstybės narės, pateikus prašymą dėl vaiko priežiūros atostogų, privalėtų suteikti darbuotojui teisę dirbti nustatytą darbo laiką, kai jo įprastas darbo modelis yra pamaininis darbas su kintamomis valandomis;
- [2019 m. birželio 20 d. sprendimas byloje Hakelbracht \(byla C-404/18\)](#): ESTT nusprendė, kad tais atvejais, kai asmuo, kuris teigia esantis diskriminuojamas dėl lyties, pateikia skundą, darbuotojai, kurie nėra diskriminuojami dėl lyties, turėtų būti apsaugoti, nes jų darbdavys gali sukelti jiems nepalankią padėtį dėl paramos, kurią jie oficialiai arba neoficialiai suteikė tariamos diskriminacijos aukai;
- [2021 m. birželio 3 d. sprendimas byloje Tesco Stores \(byla C-624/19\)](#): sprendime ESTT pirmiausia priminė savo sprendimą byloje *Praxair MRC* (C-486/18), kuriame draudimas diskriminuoti skirtingų lyčių darbuotojus taip pat taikomas kolektyviniams ir individualiems susitarimams, kuriais siekiama reglamentuoti darbo užmokesčių, taip pat kitai nusistovėjusiai teismo praktikai, pagal kurią teismai gali vertinti kitus lyčių darbo užmokesčio skirtumus, grindžiamus ginčo taisykle. ESTT padarė išvadą, kad SESV 157 straipsnis turi būti aiškinamas kaip turintis tiesioginį horizontalų poveikį bylose tarp privačių asmenų, kuriose nesilaikoma vienodo užmokesčio už vienodos vertės darbą principo;
- [2021 m. spalio 6 d. ESTT nuomonė 1/19](#) dėl ES prisijungimo prie Europos Tarybos konvencijos dėl smurto prieš moteris ir smurto šeimoje prevencijos ir kovos su juo (Stambulo konvencija). ESTT nuomonėje paaiškinamos ES prisijungimo prie Stambulo konvencijos sąlygos ir jo teisinis pagrindas.

C. Naujausi įvykiai

Toliau apžvelgiami naujausi veiksmai, kurių vyrų ir moterų lygybės srityje ėmėsi ES.

2023 m. kovo 21 d. Moterų teisių ir lyčių lygybės komiteto nariai, vykdydami struktūrinį Parlamento ir Komisijos dialogą, pasikeitė nuomonėmis su už lygybę atsakinga Komisijos nare Helena Dalli. Jie aptarė lyčių lygybės temas, susijusias su Komisijos narės kompetencija, įskaitant naujausią informaciją apie teisėkūros iniciatyvas, kurias neseniai priėmė ar turėtų priimti Komisija.

Antrąją posėdžio valandą Komisijos narė H. Dalli daugiausia dėmesio skyrė 2022 m. gruodžio mėn. Komisijos priimtam pasiūlymui dėl direktyvos dėl lygybės įstaigų vaidmens ir nepriklausomumo stiprinimo.

Tuo tarpu 2023 m. balandžio 12 d. Komisija pateikė 2020–2025 m. LGBTIQ asmenų lygybės strategijos įgyvendinimo [pažangos ataskaitą](#). Komisija pagal šią strategiją įgyvendino daugiau kaip 90 priemonių, pradedant komunikacijos kampanijomis ir baigiant LGBTIQ asmenų lygybės aspekto integravimu į teisės aktus ir specialiu finansavimu. Be to, ataskaitoje minima neseniai pradėta pažeidimo nagrinėjimo procedūra prieš Vengriją dėl jos prieš LGBTI asmenis nukreiptos propagandos įstatymo, priimto 2021 m. Įstatymu draudžiama „skatinti“ nepilnamečių homoseksualumą ir translytę tapatybę.

Komisijos narė H. Dalli atkreipė dėmesį į tris pasiūlymus dėl teisėkūros procedūra priimamų aktų, kurie yra labai svarbūs LGBTIQ asmenų teisių apsaugai ES.

- Pirmajame nustatomi privalomi standartai lygybės įstaigoms ir išplečiami jų įgaliojimai, kad jie apimtų diskriminaciją dėl seksualinės orientacijos, ypač užimtumo srityje.
- Antrajame reikalaujama, kad valstybės narės siektų vienbalsiškumo, kurio reikia norint išplėsti ES nusikaltimų sąrašą, į jį įtraukiant neapykantą kurstančias kalbas ir neapykantos nusikaltimus (SESV 83 straipsnis). Tai leistų Komisijai pasiūlyti teisės aktus, kuriais, be kita ko, būtų kriminalizuojami nusikaltimai, kurių priežastis – aukos seksualinė orientacija.
- Trečiasis susijęs su Europos tėvystės pažymėjimu, kuriam, kaip pabrėžė Komisijos narė H. Dalli, svarbu sudaryti sąlygas. Tėvystės pripažinimas ypač svarbus šeimose, kuriose tėvai yra tos pačios lyties. Žiniasklaidoje pagarsėjo „baby Sara“ atvejis. Bulgarijos valdžios institucijos atsisakė išduoti vaikui gimimo liudijimą, nes šalyje nepripažįstama dviejų motinų tėvystė, įtvirtinta Ispanijoje. 2021 m. ESTT nusprendė, kad Bulgarija turi išduoti vaikui pasą.

Stambulo konvencija

Stambulo konvencija yra pirmoji priemonė Europoje, kuria nustatomi teisiškai privalomi standartai, kuriais konkrečiai siekiama užkirsti kelią smurtui dėl lyties, apsaugoti smurto aukas ir nubausti nusikaltėlius. Europos Sąjungai pasirašius Konvenciją 2017 m. birželio mėn., ES prisijungimui prie Konvencijos reikalingas Parlamento pritarimas.

2023 m. vasario 21 d. Taryba paprašė Parlamento pritarimo dėl dviejų sprendimų dėl Konvencijos ratifikavimo priėmimo (daugiau informacijos pateikiama toliau).

Lygybės institucijos

2022 m. gruodžio 8 d. Komisija pateikė [pasiūlymą dėl direktyvos dėl lygybės įstaigoms taikomų standartų](#).

Ji siūlo privalomų taisyklių, kuriomis būtų stiprinamas lygybės įstaigų vaidmuo ir nepriklausomumas, rinkinį. Pasiūlymu siekiama nustatyti lygybės įstaigoms taikomus standartus vienodo požiūrio į asmenis, nepriklausomai nuo jų rasinės ar etninės kilmės, srityje, vienodo požiūrio į asmenis, nepriklausomai nuo jų religijos ar tikėjimo, negalios, amžiau ar seksualinės orientacijos, užimtumo ir profesinėje srityje, taip pat vienodo

požiūrio į vyrus ir moteris socialinės apsaugos bei galimybės naudotis prekėmis bei paslaugomis ir prekių bei paslaugų teikimo srityje.

Darbo užmokesčio skaidrumo direktyva

2021 m. kovo 4 d. priimtame Komisijos [pasiūlyme dėl direktyvos dėl darbo užmokesčio skaidrumo nustatytos priemonės](#), kuriomis siekiama užtikrinti, kad ES moterys ir vyrai gautų vienodą užmokestį už vienodą darbą.

2023 m. kovo 30 d. Parlamentas patvirtino Darbo užmokesčio skaidrumo direktyvą. Naujosiomis taisyklėmis bus užtikrintas didesnis skaidrumas ir veiksmingas vienodo moterų ir vyrų darbo užmokesčio principo įgyvendinimas, o diskriminacijos darbo užmokesčio srityje aukoms bus užtikrintos geresnės galimybės kreiptis į teismą.

Pagal ją pranešimai apie laisvą darbo vietą ir pareigų pavadinimai turės būti lyčių požiūriu neutralūs, o įdarbinimo procesai turės būti nediskriminaciniai.

Direktyvoje, be kita ko, numatyta, kad jei pranešimai apie atlyginimus rodytų, kad vyrų ir moterų darbo užmokesčio skirtumas siekia 5 proc., darbdaviai kartu su darbuotojų atstovais turės atlikti bendrą darbo užmokesčio vertinimą. Valstybės narės turės nustatyti veiksmingas, proporcingas ir atgrasomas sankcijas, kaip antai baudos, taikomas šias taisykles pažeidžiantiems darbdaviams. Bet kuris dėl pažeidimo žalą patyręs darbuotojas turės teisę reikalauti kompensacijos. Pirmą kartą į naujas taisykles įtraukta sąveikinė diskriminacija ir nebinarinio lytiškumo asmenų teisės.

ES 2021–2027 M. DAUGIAMETĖ FINANSINĖ PROGRAMA

2020 m. gruodžio 17 d., gavusi Europos Parlamento pritarimą, Taryba priėmė reglamentą, kuriuo nustatoma 2021–2027 m. ES daugiametė finansinė programa (DFP). Šioje naujoje [DFP](#) aukštesnis prioritetas skiriamas lyčių aspekto integravimui į ES biudžetą.

Kartu su ES ekonomikos gaivinimo priemone „NextGenerationEU“ (750 mlrd. EUR biudžetas) DFP padės ES per ateinančius metus skirti precedento neturinčią 1,8 mlrd. EUR sumą ekonomikos atsigavimui po COVID-19 pandemijos paremti ir ES ilgalaikiams prioritetams įvairių sričių politikoje finansuoti. Būsimas ilgalaikis biudžetas apims septynias išlaidų sritis. Tai bus beveik 40-ies ES išlaidų programų finansavimo pagrindas ateinančiam septynerių metų laikotarpiui. Priemonė „NextGenerationEU“ taip pat skirs ypač daug dėmesio lyčių lygybei. Visų pirma, nacionaliniuose ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planuose reikėtų nustatyti lūkesčius dėl investicijų ir reformų, finansuojamų pagal Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę, indėlio skatinant lyčių lygybę ir vienodas galimybes visiems.

2021 m. balandžio mėn. Taryba ir Parlamentas priėmė dvi programas, kurios sudaro ES teisingumo, teisių ir vertybių fondą – tai yra 2021–2027 m. daugiametės finansinės programos dalis. Šios programos padės toliau skatinti, stiprinti ir apsaugoti teisingumą, teises ir ES vertybes. 2021–2027 m. Piliečių, lygybės, teisių ir vertybių programa skirta, visų pirma, pilietinės visuomenės organizacijoms finansuoti, kurios dirba lyčių lygybės skatinimo ir kovos su smurtu prieš moteris ir mergaites ES srityse. Teisių ir vertybių programos didžiausias bendras biudžetas siekia 1,55 mlrd. EUR (641,7 mln. EUR

biudžetas, papildomai skiriant daugiausia 912 mln. EUR). Teisingumo programos biudžetas sieks 305 mln. EUR.

ES PRISIJUNGIMAS PRIE STAMBULO KONVENCIJOS

2014 m. įsigaliojusi Stambulo konvencija yra pirmas tarptautinio lygmens teisiškai privalomas tarptautinis dokumentas dėl smurto prieš moteris ir mergaites prevencijos ir kovos su juo. Dokumente nustatytos išsamios teisinės ir politikos priemonės, kuriomis siekiama užkirsti kelią tokiam smurtui, remti aukas ir nubausti pažeidėjus.

Taryboje nuspręsta, kad sprendimo projektą dėl konvencijos pasirašymo reikėtų padalinti į du atskirus sprendimus, iš kurių vienas būtų skirtas teisiniam bendradarbiavimui baudžiamosiose bylose ir kitas – prieglobsčio ir negražinimo principo taikymui. Šie du sprendimai Taryboje priimti 2017 m. gegužės mėn., po to 2017 m. birželio 13 d. už teisingumą, vartotojų reikalus ir lyčių lygybę atsakinga Komisijos narė Stambulo konvenciją pasirašė ES vardu.

Pasirašymas yra tik pirmas žingsnis ES prisijungimo prie Konvencijos procese, todėl dabar reikia priimti Tarybos sprendimus procesui užbaigti. Taryboje pasiūlymai dėl šios srities teisėkūros procedūra priimamų aktų aptariami Pagrindinių teisių, piliečių teisių ir laisvo asmenų judėjimo darbo grupėje. Vykstant šios darbo grupės diskusijoms daugiausia dėmesio skiriama elgesio kodeksui, kuriame apibrėžiama, kaip ES ir valstybės narės bendradarbiaus įgyvendindamos šią konvenciją.

2019 m. balandžio 4 d. rezoliucijoje Parlamentas paprašė ESTT pateikti nuomonę dėl pasiūlymo dėl Europos Sąjungos prisijungimo prie Europos Tarybos konvencijos suderinamumo su Sutartimis ir dėl prisijungimo procedūros. ESTT nusprendė, kad Sutartys nedraudžia Tarybai, prieš priimant sprendimą dėl Stambulo konvencijos sudarymo Europos Sąjungos vardu, laukti valstybių narių bendro sutarimo. Jis taip pat padarė išvadą, kad aktas dėl konvencijos sudarymo gali būti padalytas į du atskirus sprendimus, jeigu nustatomas objektyvus poreikis.

2023 m. vasario 21 d. Taryba nusprendė prašyti Parlamento pritarimo ES prisijungimui prie Stambulo konvencijos. Taryba prašo Parlamento pritarti dviem Tarybos sprendimų dėl minėtosios konvencijos sudarymo projektams:

1. [Tarybos sprendimui](#) dėl Europos Tarybos konvencijos dėl smurto prieš moteris ir smurto šeimoje prevencijos ir kovos su juo sudarymo Europos Sąjungos vardu, kiek tai susiję su Sąjungos institucijomis ir viešuoju administravimu;
2. [Tarybos sprendimui](#) dėl Europos Tarybos konvencijos dėl smurto prieš moteris ir smurto šeimoje prevencijos ir kovos su juo sudarymo Europos Sąjungos vardu, kiek tai susiję su klausimais, susijusiais su teisiniu bendradarbiavimu baudžiamosiose bylose, prieglobsčiu ir negražinimo principu.

NAUJAUSI PARLAMENTO IR MOTERŲ TEISIŲ IR LYČIŲ LYGYBĖS KOMITETO VEIKSMAI

Teisėkūros pranešimai

2023 m. liepos mėn. Parlamentas susitarė dėl savo bendrosios pozicijos dėl Moterų teisių ir lyčių lygybės (FEMM) komiteto ir Piliečių laisvių, teisingumo ir vidaus reikalų (LIBE) komiteto parengto [pranešimo](#) dėl [pasiūlymo](#) dėl [direktyvos dėl kovos su smurtu prieš moteris ir smurtu šeimoje](#). Į Parlamento bendrąją poziciją įtraukta sutikimu grindžiama išžaginimo apibrėžtis, griežtesnės taisyklės dėl kibernetinio smurto ir geresnė parama aukoms. Tačiau Taryba pradėjo [teisinę kovą](#) dėl kompetencijos, dėl kurios buvo vilkinami visi bandymai susitarti dėl direktyvos. 2023 m. lapkričio 23 d. vykusiose [diskusijose](#), skirtose [tarptautinei smurto prieš moteris panaikinimo dienai](#) paminėti, EP nariai primygtinai paragino valstybes nares bendradarbiauti su Parlamentu, kad būtų pasiektas susitarimas dėl griežtų kovos su smurtu prieš moteris taisyklių, į kurias būtų įtraukta [pritarimo nebuvimu pagrįsta išžaginimo apibrėžtis](#).

FEMM komitetas taip pat paskelbė [pranešimą](#) dėl [pasiūlymo](#) dėl [direktyvos](#), kuria iš dalies keičiama [Kovos su prekyba žmonėmis direktyva](#), siekiant sugriežtinti ES prekybos žmonėmis prevencijos, kovos su ja ir aukų apsaugos taisykles. Ataskaitoje daugiausia dėmesio skiriama paramos aukoms ir jų apsaugos didinimui.

FEMM komitetas paskelbė [pranešimą](#) dėl [pasiūlymo](#) dėl [direktyvos, kuria siekiama stiprinti vienodo užmokesčio už vienodą arba vienodos vertės darbą mokėjimo vyrams ir moterims principo taikymą](#) įgyvendinant darbo užmokesčio skaidrumo ir vykdymo užtikrinimo mechanizmus. Komitetas taip pat paskelbė [pranešimą](#) dėl [pasiūlymo](#) dėl [direktyvos dėl lygybės įstaigoms taikomų standartų](#) dėl vienodo požiūrio į moteris ir vyrus ir vienodų jų galimybių užimtumo ir profesinės veiklos srityje. Abiejuose pranešimuose pabrėžiama, kad siekiant atsižvelgti į daugialypius diskriminacijos aspektus reikia tarpsektorinės perspektyvos.

Ne teisėkūros pranešimai

Į ne teisėkūros pranešimus įtraukti pranešimai dėl lyčių aspekto integravimo Parlamente ([2020 m. metinis pranešimas](#)), dėl [moterų skurdo Europoje](#), dėl [Trečiojo ES lyčių lygybės veiksmų plano](#), dėl [bendrų Europos veiksmų priežiūros srityje](#), dėl [Europos transporto pritaikymo moterų poreikiams užtikrinimo](#), dėl [seksualinio priekabiavimo ES ir judėjimo „MeToo“ įvertinimo](#), dėl [moterų ekonominės nepriklausomybės užtikrinimo](#) skatinant verslumą ir savarankišką darbą, [pranešimas](#) dėl prostitucijos reglamentavimo ES ir [pranešimas](#) dėl sąveikinės diskriminacijos ES.

Teisėkūros nuomonės

FEMM komitetas pateikė savo [nuomonę](#) LIBE komitetui dėl pasiūlymo dėl [direktyvos](#), kuria dėl įmonių informacijos apie tvarumą teikimo iš dalies keičiamos direktyvos [2013/34/ES](#), [2004/109/EB](#), [2006/43/EB](#) ir Reglamentas (ES) Nr. [537/2014](#). FEMM komitetas pabrėžė, jog svarbu užtikrinti, kad socialinis tvarumas ir lyčių lygybė būtų tinkamai įtraukti į direktyvą.

FEMM komitetas pateikė savo [nuomonę](#) Pramonės, mokslinių tyrimų ir energetikos komitetui dėl pasiūlymo dėl [direktyvos dėl energijos vartojimo efektyvumo](#) ir pabrėžė, kad svarbu atsižvelgti į nevienodą ir su lytimi susijusį klimato kaitos ir su klimatu susijusios politikos poveikį.

FEMM komitetas pateikė savo [nuomonę](#) LIBE komitetui dėl [pasiūlymo](#) dėl [reglamento, kuriuo nustatomos seksualinės prievartos prieš vaikus prevencijos ir kovos su ja](#)

[taisyklės](#). Nuomonės referentė pabrėžė, kad seksualinė prievarta prieš vaikus iš esmės yra smurto dėl lyties išraiška. Todėl kovojant su šio nusikaltimo internetiniais aspektais reikia atsižvelgti į su lytimi susijusius metodus. Nuomonės referentė pasiūlė informuotumo didinimo kampanijas, specialiai pritaikytas pagal amžių ir lytį. Ji taip pat pabrėžia, kad reikia teikti specializuotą atsaką ir pagalbą aukoms ir nukentėjusiems asmenims taikant integruotą lyčių perspektyvą. Be to, nuomonės referentė norėtų, kad būtų sustiprintas bendras pagal amžių ir lytį suskirstytų duomenų rinkimas, o mokslinių tyrimų ir statistikos srityje pasiūlė ES centrai glaudžiai bendradarbiauti su Europos lyčių lygybės institutu.

FEMM komitetas pateikė savo [nuomonę](#) Teisės reikalų komitetui dėl [pasiūlymo](#) dėl Tarybos [reglamento dėl jurisdikcijos, taikytinos teisės, teismo sprendimų dėl vaiko kilmės pripažinimo ir autentiškų dokumentų dėl vaiko kilmės priėmimo ir dėl Europos vaiko kilmės pažymėjimo sukūrimo](#). FEMM komitetas pabrėžė, kad reglamentas turi būti taikomas nedarant poveikio ir kad sąvoka „viešoji tvarka“ turi būti aiškinama siaurai, jei ji turi pateisinti nukrypimą nuo pagrindinės laisvės.

FEMM komitetas pateikė savo [nuomonę](#) LIBE komitetui dėl [ES nusikaltimų sąrašo išplėtimo įtraukiant neapykantos kalbą ir neapykantos nusikaltimus](#). Komitetui susirūpinimą itin kelia neapykantos ir smurto dėl lyties paplitimas, laikomas kliūtimi siekiant tikros lyčių lygybės ES. Neapykantą kurstanti kalba ir nusikaltimai dėl lyties daro neproporcingą poveikį moterims, mergaitėms ir LGBTIQ+ bendruomenei ir didina lyčių nelygybę visuomenėje. Nuomonėje pabrėžiama, kad reikia vieningo ES atsako siekiant kovoti su neapykantą kurstančia kalba ir neapykantos nusikaltimais ir pabrėžiama, kad reikia aiškių apibrėžčių, griežtų teisės aktų, geresnio duomenų rinkimo ir kovos su smurtu internete ir realiame gyvenime strategijų.

Ne teisėkūros nuomonės

Be daugelio nuomonių biudžeto klausimais, FEMM komitetas taip pat pateikė savo nuomonę daugelyje kitų sričių:

- [nuomonė](#) dėl 2022 m. metinio pranešimo dėl bendros saugumo ir gynybos politikos įgyvendinimo;
- [nuomonė](#) „Ilgalaikė ES kaimo vietovių vizija: stipresnės, sujungtos, atsparios ir klestinčios kaimo vietovės iki 2040 m.“;
- [nuomonė](#) dėl ES tvarios ir žiedinės tekstilės ekonomikos strategijos;
- [nuomonė](#) Užimtumo ir socialinių reikalų komitetui dėl nelygybės mažinimo ir vaikų bei jų šeimų socialinės įtraukties skatinimo krizės metu;
- [nuomonė](#) Užsienio reikalų komitetui dėl 2023 m. metinio pranešimo dėl žmogaus teisių ir demokratijos pasaulyje ir Europos Sąjungos politikos šioje srityje.

Komandiruotės

Nuo 2022 m. pradžios FEMM komitetas surengė aštuonias komandiruotes ir yra parengtos šešios šių komandiruočių ataskaitos. 2022 m. FEMM komitetas išsiuntė EP narius į virtualią komandiruotę į JT Moterų padėties komisijos 66-ąją sesiją Niujorke (JAV) 2022 m. kovo 14–25 d. (2023 m. gegužės 30 d. [komandiruotės ataskaita](#)). Gegužės mėn. delegacija į Hagą (Nyderlandai) buvo išsiųsta 2022 m. gegužės 23–

25 d. (2022 m. birželio 20 d. [komandiruotės ataskaita](#)). 2022 m. rugsėjo 20–22 d. delegacija lankėsi Etiopijoje (2023 m. balandžio 21 d. [komandiruotės ataskaita](#)). 2022 m. lapkričio mėn. EP nariai vyko į komandiruotę Varšuvoje (Lenkija), kad surengtų susitikimus moterų teisių, taip pat lytinės ir reprodukcinės sveikatos bei teisių klausimais (2022 m. lapkričio 16 d. [komandiruotės ataskaita](#)).

2023 m. FEMM komitetas nusiuntė EP narius į Niujorką ir Vašingtoną dalyvauti kovo 6–10 d. vykusioje JT Moterų padėties komisijos 67-ojoje sesijoje (2023 m. gegužės 22 d. [komandiruotės ataskaita](#)). 2022 m. gegužės 15–17 d. buvo išsiųsta delegacija į Kopenhagą (Danija) siekiant aptarti moterų verslumą ir surengti susitikimus su viešojo ir privačiojo sektorių bei NVO atstovais (2023 m. rugsėjo 12 d. [komandiruotės ataskaita](#)).

Martina Schonard
12/2023

